

СЕКЦІЯ 5

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ
ТА ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУУДОСКОНАЛЕННЯ МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ШЛЯХОМ ЗАПРОВАДЖЕННЯ
МІГРАЦІЙНОЇ АМНІСТІЇ ЯК ЧИННИКА ПРОТИДІЇ НЕЛЕГАЛЬНОЇ МІГРАЦІЇ
IMPROVEMENT OF MIGRATION POLICY BY INTRODUCING MIGRATION
AMNESTY AS A FACTOR TO COUNTERACT ILLEGAL MIGRATION

У статті проведено аналіз нормативно-правового забезпечення міграційної політики у сфері протидії нелегальній міграції. Розглянуті чинники, які сприяють удосконаленню державної політики в частині запровадження міграційної амністії в Україні. Проаналізовано міграційну ситуацію в Україні щодо осіб із неврегульованим статусом, іноземців та осіб без громадянства. Визначено сучасні міграційні проблеми іноземців, які є порушниками міграційного законодавства та не мають змоги законним шляхом легалізувати своє становище на території України. Доведено необхідність використання світового досвіду у сфері міграції, зокрема щодо впровадження регуляризації як дієвого інструменту протидії нелегальній міграції. Автором запропоновано схему взаємодії суб'єктів органів публічної влади щодо запровадження міграційної амністії на місцевому, регіональному та національному рівнях, що сприятиме переходу нелегальної міграції в легальну, забезпеченню міжнародних зобов'язань України щодо протидії нелегальній міграції та дотримання прав людини.

Ключові слова: державна міграційна політика, міграційна амністія, регуляризація, протидія нелегальній міграції.

В статье проведен анализ нормативно-правового обеспечения миграционной политики в сфере противодействия нелегальной миграции. Рассмотрены факторы, которые способствуют совершенствованию государственной политики в части введения миграционной амнистии в Украине. Проанализирована миграционная ситуация в Украине в отношении лиц с нерегулированным статусом, иностранцев и лиц без гражданства. Определены современные миграционные проблемы иностранцев, которые являются нарушителями миграционного законодательства и не имеют возможности законным путем легализовать свое положение на территории Украины. Дока-

зана необходимость использования мирового опыта в сфере миграции, в частности по внедрению регуляризации как действенного инструмента противодействия нелегальной миграции. Автором предложена схема взаимодействия субъектов органов публичной власти о введении миграционной амнистии на местном, региональном и национальном уровнях, что будет способствовать переходу нелегальной миграции в легальную, обеспечению международных обязательств Украины относительно противодействия нелегальной миграции и прав человека.

Ключевые слова: государственная миграционная политика, миграционная амнистия, регуляризация, противодействие нелегальной миграции.

The article analyzes the legal and regulatory framework of the migration policy in the field of combating illegal migration. Considered factors contributing to the improvement of the state policy in terms of the introduction of a migration amnesty in Ukraine. The analysis of the migration situation in Ukraine with regard to persons with unregulated status, foreigners and stateless persons. The current migration problems of foreigners, who are violators of migration law and can not legally legalize their position in the territory of Ukraine, are determined. The necessity of using world experience in the field of migration, in particular, on the implementation of regularization as an effective tool for counteracting illegal migration, is proved. The author proposes a scheme for interaction between the bodies of public authorities on the introduction of migration amnesty at the local, regional and national levels, which will facilitate the transition of illegal migration into legal, ensuring the international obligations of Ukraine in countering illegal migration and observance of human rights.

Key words: state migration policy, migration amnesty, regularization, counteraction to illegal migration.

УДК 351:342.71

Мартьянова Р.А.

аспірант кафедри публічного управління та адміністрування Хмельницький університет управління та права, начальник відділу організації запобігання нелегальній міграції, реадмісії та видворення Управління державної міграційної служби України в Хмельницькій області

Постановка проблеми у загальному вигляді. У зв'язку із курсом України на євроінтеграцію зусилля держави спрямованні на забезпечення державної безпеки та розвиток державної міграційної політики у сфері протидії нелегальній міграції з урахуванням європейських стандартів та взятих міжнародних зобов'язань. Актуальним та відкритим питанням в Україні залишається

доцільність запровадження міграційної амністії відносно осіб, які тривалий час перебувають у країні нелегально та через різні чинники не можуть залишити територію України.

Отже, з метою дотримання фундаментальних прав людини та побудови європейської країни державна міграційна політика України має бути спрямована на запровадження світового досвіду щодо міграційної амніс-

тії, яка дасть змогу узаконити перебування на території країни певної категорії осіб та перетворити нелегальну міграцію на законну.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням міграційної політики, міграції та протидії нелегальній міграції присвячено праці відомих вчених, серед яких: Ю.І. Римаренко, О. А. Малиновська, В.І. Олефір, В.Г. Буткевич, О.Г. Пуригіна, Н.М. Ткачова, С.В. Ківалов, М.О. Шульга, Ю.М. Тодика, В.О. Новік, О.І. Піскун, В.Н. Денисов, І.І. Серова та ін. Незважаючи на зацікавленість науковців до міграційної політики у сфері протидії нелегальній міграції, поза увагою дослідників залишається питання щодо доцільності запровадження в Україні міграційної амністії до визначеної категорії осіб та сучасних міграційних проблем іноземців, осіб без громадянства та осіб із неврегульованим статусом.

Тому з метою захисту національної безпеки та національних інтересів України перед суспільством, органами влади та міжнародними організаціями постало питання визначення проблемних питань у сфері міграцій та пошук механізму суб'єктів взаємодії, який би мінімізував загрози нелегальної міграції та забезпечував прагнення України в перспективі набути членство в Європейському Союзі, що передбачає поступове наближення політики та законодавства до стандартів Європейського Союзу.

Мета статті – пошук оптимальних шляхів удосконалення державної політики у міграційній сфері через запровадження міграційної амністії.

Основними завданнями статті є необхідність: визначити проблемні питання, які не уможливають у законний спосіб легалізувати перебування іноземців, які тривалий час проживають та перебувають на території України; розробити схему взаємодії суб'єктів щодо запровадження міграційної амністії; дослідити доцільність впровадження міграційної амністії в Україні.

Виклад основного матеріалу. Однією з умов розбудови європейської країни є визначення напрямів її міграційної політики та удосконалення системи державного управління міграційними процесами, які відповідають міжнародним стандартам у сфері реалізації прав людини.

Великим поштовхом у напрямі розвитку міграційної політики України стало надання Плану дій із лібералізації візового режиму на саміті Україна-ЄС у листопаді 2010 р., в якому також було визначено завдання щодо запровадження моніторингу міграційних потоків, як легальних, та і нелегальних.

На виконання Плану дій із лібералізації візового режиму було створено Державну міграційну службу України, яка перебрала на себе функції Міністерства внутрішніх справ щодо громадянства, міграції та реєстрації осіб та ліквідованого у процесі реформування функцій Державного комітету у справах національностей та релігій щодо захисту біженців.

У квітні 2011 р. Указом Президента України від 06.04.2011 р. № 405/2011 було затверджено Положення про Державну міграційну службу України, яким було визначено основні завдання, функції та повноваження ДМС України, до основних завдань яких належать: надання послуг у сферах громадянства; оформлення та видача дозволів на імміграцію в Україну, посвідок на постійне та тимчасове проживання, прийняття рішень про примусове повернення, притягнення до адміністративної відповідальності порушників міграційного законодавства; робота із шукачами притулку; здійснення заходів щодо запобігання та протидії нелегальній міграції.

Важливим напрямом розвитку міграційної політики, наближеної до міжнародних стандартів щодо дотримання прав людини та взятих на себе зобов'язань, стало схвалення 30 травня 2011 р. Указом Президента № 622/2011 Концепції державної міграційної політики [3], задля реалізації якої Розпорядженням Кабінету Міністрів від 12 жовтня 2011 р. було ухвалено відповідний План заходів.

З метою набуття в перспективі членства в Європейському Союзі і імплементації Угоди про асоціацію між Україною, з одного боку, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншого боку, та з урахуванням європейських стандартів стало схвалення Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12 липня 2017 р. № 482-р, Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 р. (далі – Стратегія) [15].

Однією із цілей Стратегії є запровадження належного механізму та програми регуляризації нелегальних мігрантів, відповідно до якої держава дає змогу іноземцям, які перебувають у ній із порушенням міграційного законодавства, отримати законний статус.

Тобто державна міграційна політика України спрямована на запровадження світового досвіду у сфері міграції, яка представляє регуляризацію як дієвий інструмент міграційної політики. Це стосується, насамперед, легалізації нелегальних мігрантів, чиє видворення було тимчасово припинене або неможливе і які проживають в Україні протягом тривалого часу, працюють, мають родини та де-факто

інтегровані в українське суспільство; не вчинили будь-яких серйозних порушень закону та не становлять жодної загрози для національної безпеки.

Планом заходів на 2018–2021 рр. щодо реалізації Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 р., затверджених Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29 серпня 2018 р. № 602-р, заплановано здійснення заходів щодо вивчення міжнародного досвіду (країн – членів ЄС та США) з питань запровадження міграційної амністії іноземців та осіб без громадянства, а також доцільності запровадження в Україні міграційної амністії [12].

В контексті вивчення питання щодо планування державної політики щодо доцільності запровадження в Україні міграційної амністії та дотримання прав людини постає необхідність визначення обсягів нерегульованої нелегальної міграції. Однак це складне та необхідне завдання, тому що неможливо визначити кількість іноземців та осіб без громадянства, які потрапили на територію України легально чи нелегально, але проживають із порушенням міграційного законодавства вже тривалий час.

Згідно з міжнародною термінологією, «*нерегульована міграція*» – пересування людей, що відбувається поза регулюючими нормами країни відправлення, транзитної та (або) приймаючої країни. Тобто з позиції країни призначення це недотримання чинного міграційного законодавства щодо в'їзду, перебування, працевлаштування. З позиції країни відбуття нерегульованість розглядається як перетин кордону без відповідних чинних документів, що посвідчують особу або недотримуються адміністративних вимог щодо обов'язкового виїзду з країни; «*мігрант із нерегульованим статусом*» – особа, яка внаслідок незаконного в'їзду або закінчення встановлених строків перебування не має законного статусу в транзитній або приймаючій країні; *регуляризація (Regularization)* – будь-яка державна процедура або програма, за допомогою якої країна дозволяє іноземцям, що перебувають у ній із порушенням законодавства, отримати законний статус. Терміни-синоніми, що вживаються, – легалізація, міграційна амністія. Обидва терміни мають негативну конотацію, тому у сучасних умовах перевага віддається терміну «регуляризація» [5].

Зважаючи на світовий досвід країн Європейського Союзу, де застосовують спеціальні методи обрахунку кількості мігрантів, зокрема, «прихованого населення» (hidden population), оцінку осілости та оцінку зростання

(мультиплікації) іноземних мігрантів (multiplier estimation techniques), Україні варто запозичити та запровадити такі методи, щоб комплексно оцінити обсяги нерегульованої міграції в державі, зокрема, осіб із нерегульованим статусом та осіб без громадянства [5].

За оцінками, принаймні 10 мільйонів людей по всьому світі не мають громадянства. Точну кількість таких людей складно визначити, проте, за оцінками УВКБ ООН, кількість осіб без громадянства або під загрозою безгромадянства в Україні може становити до 75 000 осіб, у тому числі представники етнічних меншин та люди похилого віку, які ще мають радянські паспорти. Згідно з даними UNHCR, 35 000 людей в Україні є особами без громадянства [1].

Одним із проблемних питань для України залишається проживання на території України громадян із нерегульованим статусом, які після розпаду колишнього Радянського Союзу залишилися проживати на території України і в яких відсутні будь-яких документи, крім паспортів колишнього СРСР, що, своєю чергою, призводить до порушення їх прав на отримання соціальних гарантій держави, правових та майнових обов'язків, право на подачу заяви на набуття громадянства України.

Закон України «Про громадянство України» дає визначення термінів: *іноземець* – особа, яка не перебуває у громадянстві України і є громадянином (підданим) іншої держави або держав; *особа без громадянства* – особа, яку жодна держава відповідно до свого законодавства не вважає своїм громадянином [11]. Законом України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» визначено, що *іноземці та особи без громадянства перебувають на території України на законних підставах*, якщо вони в установленому законодавством чи міжнародним договором України порядку в'їхали в Україну та постійно або тимчасово проживають на її території або тимчасово перебувають в Україні; *країна походження іноземця або особи без громадянства* – країна (країни) громадянської належності попереднього постійного проживання [14]. Згідно із Законом України «Про імміграцію», *іммігрант* – іноземець чи особа без громадянства, яка отримала дозвіл на імміграцію і прибула в Україну на постійне проживання або, перебуваючи в Україні на законних підставах, отримала дозвіл на імміграцію і залишилася в Україні на постійне проживання.

Відповідно до Порядку обчислення строку тимчасового перебування в Україні іноземців, які є громадянами держав із безвізовим порядком в'їзду, затвердженого Наказом

Міністерства внутрішніх справ України від 20 липня 2015 р. № 884, іноземці знаходяться на законних підставах, якщо на день контролю вони не перевищили дозволеного терміну перебування на території України, а саме: для іноземців із безвізовим порядком в'їзду в Україну 90 днів у межах 180 днів шляхом відрахування 180 днів тому; для іноземців із країн із візовим порядком в'їзду в Україну визначеного у візі строку перебування. У разі порушення цих вимог іноземці переходять на нелегальне становище та вважаються порушниками міграційного законодавства [10].

Таким чином, можна зробити висновок, що громадяни, які в 1991–1994 рр. не узаконили своє перебування на території України, з огляду на різні життєві обставини, в контексті чинного міграційного законодавства України, практично зробити це не можуть, оскільки такої країни, як СРСР, не існує, і підтвердити їхню належність до будь-якої країни неможливо. Крім того, жодна консульська установа іншої держави для зазначеної категорії осіб не надає відомостей про відсутність належності до їхньої країни громадянської належності чи походження. І, звичайно, громадяни, які тривалий час проживають в Україні, мають сім'ї, родини, не можуть виконати умову, що визначає законність перебування на території України.

Під час здійснення заходів органами ДМС щодо забезпечення контролю за перебуванням іноземців та осіб без громадянства на території України працівниками міграційної служби було виявлено непоодинокі факти виявлення на території держави осіб, особливо в сільській місцевості, які проживають на території України без документів на право проживання, що є підставою для притягнення до адміністративної відповідальності згідно із ч. 1 ст. 203 КУпАП. Однак накладання адміністративних стягнень не вирішує питання подолання нелегального перебування іноземців на території України.

У багатьох країнах світу міграційна амністія використовується як легалізація іноземців, які тривалий час перебувають у країні нелегально [4], тобто як спосіб перетворення нелегальної міграції на законну. Так, зокрема, такі заходи були застосовані в США, де відповідно до закону 1986 р. було легалізовано 2,7 млн мігрантів. Також програми легалізації приймалися у Бельгії, Португалії, Іспанії, Італії, Швейцарії, Таїланді, Люксембурзі, Венесуелі та ін. стосовно понад 2,7 млн нелегальних мігрантів.

В Україні досвід міграційної амністії був використаний в 2001 р. задля легаліза-

ції громадян Грузії абхазького походження та В'єтнаму, які прибули ще за часів СРСР. Цьому сприяло ухвалення Закону України «Про імміграцію» [8].

У 2013 р. Україна приєдналася до Конвенції 1954 р. про статус апатридів та Конвенції про скорочення безгромадянства 1961 р. Проте станом на 11.11.2018 р., незважаючи на приєднання України до конвенцій, на території нашої держави ще не встановлено дієвого механізму визначення безгромадянства, який би на усіх рівнях регулював взаємодію органів влади щодо виявлення та надання захисту особам із нерегульованим статусом [2].

Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо проходження військової служби у Збройних силах України іноземцями та особами без громадянства» від 6 жовтня 2015 р. № 716-VIII, було внесено низку змін, зокрема, право іноземців та осіб без громадянства, які прослужили у Збройних силах України три і більше років, на отримання дозволу на імміграцію в Україну та документування посвідкою на постійне місце проживання в Україні.

Однак за наявності усіх підстав на отримання такого права іноземцями виникає проблема їх законності перебування на території України. Більшість іноземців, які захищають нашу країну від агресії з боку Російської Федерації, знаходяться на території України нелегально, з порушенням правил перебування іноземців на території України, відсутністю документів, що посвідчують особу, або термін дії таких документів закінчився [7].

Перший заступник Державної міграційної служби України Н. Науменко зазначила у своїй доповіді 08.11.2018 р.: «Закон, який дав змогу іноземцям та особам без громадянства проходити службу в лавах ЗСУ, набув чинності 12 листопада 2015 р. Але 2014 та 2015 роки були досить складними в міграційному плані для іноземців, які воювали на сході і захищали інтереси України. На жаль, жоден орган державної влади, жоден народний депутат, жодна волонтерська організація не можуть назвати точну кількість таких осіб. Звучать різні цифри: від 100 до 500 осіб. Ми розуміємо, що у багатьох із них термін законного перебування вже вичерпано. Тобто вони перебувають на території України з порушенням вимог законодавства про правовий статус іноземців та осіб без громадянства. Це є першою проблемою» [6].

Згідно зі ст. 26 Конституції України, іноземці та особи без громадянства, що перебувають в Україні на законних підставах, користуються тими самими правами і свободами,

МІГРАЦІЙНА АМНІСТІЯ

1. *Етап. Організація взаємодії*

2. *Етап. Визначення завдань суб'єктів взаємодії*

Збір інформації (м.р.)	Аналіз інформації (р.р.)	Пропозиції щодо внесення змін у законодавство (н.р.)
Визначити приблизну кількість осіб, які проживають без документів на право проживання, знаходяться з порушенням міграційного законодавства та не мають змоги залишити територію України, та інше	Визначити наявність підстав для легалізації, зокрема підстав для набуття громадянства, звернення щодо отримання статусу особи без громадянства, продовження строку перебування та інше	Вивчення досвіду зарубіжних країн; розроблення поетапної програми регуляризації в Україні; внесення змін у чинне законодавство; розроблення інструкції яка регулює діяльність суб'єктів взаємодії

3. *Очікуваний результат*

Місцевий рівень	Регіональний рівень	Національний рівень
Зменшення кількості порушників міграційного законодавства, вирішення соціальних проблем осіб із неврегульованим статусом та забезпечення та ін.	Зниження % виявлення нелегальних мігрантів та застосування заходів примусового характеру. Зменшення витрат на примусове видворення	Забезпечення прав людини на соціальні та економічні гарантії; зменшення витрат на примусове видворення; скорочення тіньової економіки; збільшення сплати податків

Рис. 1. Схема взаємодії суб'єктів щодо запровадження міграційної амністії

Примітка: схема розроблена автором.

а також несуть такі самі обов'язки, як і громадяни України, – за винятками, встановленими Конституцією, законами чи міжнародними договорами України.

Отже, із цього вбачається, що іноземці та особи без громадянства, які знаходяться на території України з порушенням міграційного законодавства та не мають змоги дотриматись вимог щодо законності перебування на території України, позбавлені прав, свобод та обов'язків, що суперечать курсу України на євроінтеграцію.

На основі проведеного аналізу та виявлених проблемних питань у процесі реалізації органами ДМС міграційної політики у сфері міграції можна дійти висновку, що застосування міграційної амністії в Україні є доцільним та необхідним чинником протидії нелегальній міграції, який буде відповідати міжнародним стандартам та забезпечувати фундаментальні права людини.

На думку автора, з метою виконання завдань, визначених у Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 р., щодо запровадження міграційної амністії необхідно застосувати механізм взаємодії органів влади із залученням органів місцевого самоврядування, громадських і міжнародних організацій на усіх рівнях, який має ґрунтуватися на глибокому аналізі, містити завдання та очікуваний результат.

Підбиваючи підсумки дослідження, можна констатувати, що впровадження запропонованого автором механізму взаємодії суб'єктів щодо застосування міграційної амністії в Україні дасть змогу: поетапно визначити приблизну кількість осіб, які потребують застосування до них таких заходів; сприятиме легалізації іноземців, які знаходяться на території з порушенням міграційного законодавства, зниженню кількості порушників міграційного законодавства, зменшенню витрат, пов'язаних із примусовим видворенням, дотриманню фундаментальних прав людини, скороченню тіньової економіки, збільшенню кількості сплачених податків та виконанню визначених цілей «Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року».

Висновки. Таким чином, державна міграційна політика України спрямована на запровадження світового досвіду у сфері міграції, яка представляє регуляризацію як дієвий інструмент протидії нелегальній міграції. Досвід зарубіжних країн свідчить про застосування регуляризаційних програм (міграційних амністій), які дали змогу легалізувати мільйони людей у світі, що сприяло

економічному розвитку країн та дотриманню прав людини.

Тому з урахуванням міжнародного досвіду з метою протидії нелегальній міграції автором була запропонована схема суб'єктів взаємодії щодо запровадження міграційної амністії на місцевому, регіональному та національному рівні. Запропонований механізм суб'єктів взаємодії щодо запровадження міграційної амністії націлений на забезпечення національної безпеки та фундаментальних прав людини, визначає здійснення комплексу заходів, спрямованих на аналіз міграційної ситуації в Україні, неврегульованої міграції та сприяє переходу нелегальної міграції в легальну.

Впровадження належного механізму та програм регуляризації нелегальних мігрантів залишається актуальним питанням та є однією із цілей «Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року».

ЛІТЕРАТУРА:

1. Агентство ООН у справах біженців наголошує на важливості викоринення безгромадянства в Україні. 06.11.2018 р. / Офіційний сайт УВКБ ООН, Агентство ООН у справах біженців. URL: <http://www.unhcr.org/ua/13647-агентство-оон-у-справах-біженців-наго.html>.
2. Інформаційний бюлетень щодо безгромадянства в Україні. Тематичний огляд UNHCR | Вересень 2018. Україна. Офіційний сайт УВКБ ООН, Агентство ООН у справах біженців. URL: <http://www.unhcr.org/ua/wp-content/uploads/sites/38/2018/10/2018-09-UNHCR-Ukraine-Statelessness-Update-FINAL-UA.pdf>.
3. Концепції державної міграційної політики України: Указ Президента України від 30 травня 2011 р. № 622/2011. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/622/2011>.
4. Буткевич М. Формується образ мігранта як загрози національній безпеці. Спільне: журнал соціальної критики. 2010. № 1. С. 89–93.
5. Міжнародна термінологія у сфері міграції: українсько-англійський тлумачний словник. К.: БЛАНК-ПРЕС, 2015. С. 14–18.
6. Науменко Н. Питання законного перебування більшості іноземців, які захищають Україну на сході, можна врегулювати в рамках чинного законодавства. 08.11.2018 р. Офіційний сайт Міністерства внутрішніх справ України. URL: http://mvs.gov.ua/ua/news/16576_Pitannya_zakonnogo_perebuvannya_bilshosti_inozemciv_yaki_zahishchayut_Ukrainu_na_shodi_mozhna_vregulyuvati_v_ramkah_chinnogo_zakonodavstva.htm.
7. Скоробач О. Міграційна амністія як вирішення нелегального перебування іноземних захисників в Україні. Офіційний сайт Центра інформації про права людини. URL: https://humanrights.org.ua/material/migracijna_амnistija.
8. Політика України у сфері контролю над нелегальною міграцією. Міжнародний центр перспективних досліджень. 2006 р. 56 с.

9. Положення про Державну міграційну службу. Указ Президента України від 06.04.2011 р. № 405/2011. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/405/2011>.

10. Порядок обчислення строку тимчасового перебування в Україні іноземців, які є громадянами держав з безвізовим порядком в'їзду: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 20.07.2015 р. № 884. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0944-15>.

11. Про громадянство України: Закон України від 18.01.2001 р. № 2235 ІІІ. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14>.

12. Про затвердження плану заходів на 2018–2021 роки щодо реалізації Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025

р.: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 29 серпня 2018 р. № 602-р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/602-2018-%D1%80>.

13. Про національну безпеку України. Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-ІІІ. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>.

14. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 22.09.2011 р. № 3773-VІ. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17>.

15. Стратегія державної міграційної політики України на період до 2025 р. схв. розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12.07.2017 р. № 482-р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/482-2017-%D1%80>.